

НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ

ЗА ПРОТЕСТА И ВЪЗКРЕСЕНИЕТО

Тази година Международният ден за протест на хората с увреждания съвпадна с най-големия християнски празник Възкресение Христово. Много от хората, които познават работата на Центъра, се обаждат да питат как ще отбележим този Пети май. Да протестираме на Великден – някак неестествено ни се струваше. Сякаш се изправяме срещу вярата и смирението на българина, срещу крехкото чувство за общностна принадлежност, срещу спомнянето за християнските принципи и морал, срещу надеждата за тяхното възкресение. Защото кога, ако не на този ден, имаме възможност да си спомним за великото божествено тайнство, наречено живот, да си спомним, че всички ние сме част от него и да благодарим за това.

За съжаление и на този ден много от нас не се почувстваха ценна и равнопоставена част от християнска България. Единици са църквите, в които човек с инвалидна количка може да влезе, за да чуе неделната служба, празничните песнопения или да се помоли. Дори и новите църкви се изграждат по стария начин – без мисъл за хората с проблеми в придвижването, а много от вярващите са възрастни хора и трудно изкачват стълби, високи прагове и бордюри. Така че къде продължаваме да бъдем ние, хората с увреждания, къде е нашето място – извън храмовете ли? Да, Бог е навсякъде и добре, че е така, добре, че можем да общуваме с Него и сами (и това е най-истинското общуване). Живото междучовешко споделяне на любовта, радостта, болката не са ли важна част от голямото общуване със Създателя? Не се ли формира така общността на християните? Ако не е така, простете, че обърквам разбиранията ви. Ако е така обаче, то как да стане това общуване реално, когато продължаваме да се делим, да се ограничаваме взаимно, да не се интересуваме от човека до нас, да не го чуваме, когато ни говори, да забравяме, че съществува и да пристъпяме прага на храма като християни, а нехристиянската си съвест да оставяме на стълбите.

Затова може би много от нас на този ден са били гневни и са протестирали – срещу недостъпа, срещу мълчанието и безхаберното, срещу забравата за това че сме хора, че ни има на този свят и че той е създаден за всички – без значение дали сме черни, бели или жълти, без значение дали имаме някакво видимо физическо, сензорно или ментално увреждане. Защото всички сме равни пред Бога, но не всички го осъзнаваме. Иначе не бихме си задавали въпроса кога и как ще се случи завръщането, възкресението на хората с увреждания от света на сенките в истинския живот. И не бихме допуснали пътищата към храмовете все още да са затворени.

На Пети май благодарихме за надеждата. И се помолихме – за възкресение!

Валентина **Воденичарова**

ТЕМА НА БРОЯ
какво знаете за хората с увреждания

Какво знаем за хората с увреждания в България

В последните няколко месеца в медийното пространство се забелязва повишен интерес към проблемите на хората с увреждания – към битието и трудностите, с които се сблъскват представителите на тази специфична социална група. Често пъти обаче, всичко се развива по сюжет, описан с българската поговорка „Много шум за нищо“ – не се преминава към обобщаване и търсене на решения. Нерядко причина за липсата на ефективни управленски решения в сферата на уврежданията е и липсата на систематизирана и достоверна информация за проблемите на хората с увреждания. За съжаление, българското правителство не спазва Правило 13 на Стандартните правила за равнопоставеност и равни шансове на хората с увреждания, приети от ООН на 20 декември 1993 година. А това правило гласи: „Държавите носят окончателната отговорност за събирането и разпространението на информацията относно условията на живот на хората с увреждания, както и за задълбоченото проучване на тези условия във всичките им аспекти, включително и на обстоятелства, които дават отражение върху живота на хората с увреждания.“ Конкретните измерения на Правило 13 включват задължения за редовни социологически проучвания на това население, създаването на информационен център по въпросите на инвалидността, подпомагане на програми за проучване на социалните и икономическите проблеми, сътрудничество с организациите на хората с увреждания. Държавите трябва да улеснят участието на лица с увреждания в процеса на проучване и събиране на информация, трябва да подпомогнат обмена на постижения и опит, да вземат мерки за разпространяването на информация и знания относно инвалидността на всички политически и административни равнища.

Българската държава обаче не прави всичко това, а и не дава признаци, че има такива бъдещи намерения. Ето защо от Центъра за независим живот – София решихме, че е време да свършим малко от работата на правителството и да го подпомогнем в процеса на проучване на проб-

лемите и изготвянето на преглед на правата на хората с увреждания в България.

Годишният преглед на правата на хората с увреждания в България, който изготвяме, е въз основата на представително за социалната група социологическо проучване и анализи от страна на всички институции, работещи по проблемите на хората с увреждания. Досега сме подготвили теоретичния модел на социологическото проучване, извадката от респонденти, анкетната карта, привършили сме набирането на информацията от хората с увреждания и я обработваме и обобщаваме. Самото проучване е представително за групата на хората с увреждания, провежда се чрез пряко полустандартизирано интервю с 1200 респонденти от всички административни области на Република България. До момента сме получили над 1100 анкетни карти с информация за проведените интервюта. Това, което нашите анкетъори споделят е свързано предимно с учудването и благодарността на хората с увреждания, че някой се е сетил за техните проблеми и си е направил труда да ги попита как живеят, от какво имат нужда, изпълнява ли правителството задълженията, които има към тях.

Тук ще се спра на често коментирания въпрос – защо се правят проучвания? Обикновено се твърди, че проблемите са ясни, че съответните „експерти“ знаят за какво става дума, че няма нужда да се харчат средства за проучване на очевидното... Обаче въпреки „знанието“, промени в политиката по отношение на хората с увреждания няма. Необходимо е да се чуе мнението на цялата социална група и един от най-удобните и достоверни начини е социологическото проучване.

Постарахме се да изследваме три основни аспекта на спазването на правата на хората с увреждания – нива на познаване, т.е. доколко хората с увреждания имат реална представа за своите права, реални практики, т.е. дали успяват да ги реализират в живота, и нагласи, т.е. какви са техните „идеални очаквания“. Този план на анализ – на съответствието между знания, реални практики и нагласи – може да бъде много полезен, за да се проследяват периодично евентуалните промени във всеки един от трите аспекта на пра-

вата на хората с увреждания.

Съпоставяйки мнението на хората с увреждания с мненията и анализите на различните институции, които „се грижат“ за тях, ще можем да дадем една правдива картина на това, доколко правата на хората с увреждания се познават и спазват. А след проучване на нагласите на предста-

вителите на тази социална група, ще можем да прогнозираме и бъдещото развитие на процеса.

Изследователският екип изказва най-искрени благодарности на анкетаторите и на хората с увреждания, които взеха участие в изследването!

Мариян Дянков – социолог

Международно проучване „Права на хората с увреждания в България“

РЕЗУЛТАТИТЕ

Американската неправителствена организация „Застъпници за правата на хората с увреждания“ и „Европейския форум за правата на хората с увреждания“ проведоха международно изследване по проблемите на хората с увреждания. Част от него е и анкетата „Права на хората с увреждания в България“. Резултатите от нея бяха използвани за написване на обобщен доклад по тези проблеми в нашата страна. Информацията беше огласена официално по време на Конференцията по правата на хората с увреждания в Унгария тази пролет, а ние ще ви запознаем накратко с основните резултати.

Предпочитанията бяха насочени към анкетиране на неправителствените организации (НПО) на и за хора с увреждания, за да се изрази информирано мнение и полезна информация. Но въпреки желанието да се покрият всички области в страната (28), само 16 от тях се отзоваха на поканата и попълниха анкетни карти.

Законодателството по отношение на хората с увреждания е слабо

Резултатите показват, че законодателната защита се оценява като слаба при 56% от

респондентите по региони. Липсата на добри и отлични оценки означава, че качеството на законодателството не е на необходимото равнище. Оценката за държавната подкрепа за организациите на хората с увреждания също е „слаба“ (56%). Съществува известно неразбиране на функциите на Фонд „Рехабилитация и социална интеграция“. Налице са констатации за редица липсващи елементи от политиката в областта на уврежданията – няма статистика, няма държавна подкрепа за проучвания, няма омбудсман по проблемите на хората с увреждания, не е достатъчна помощта за ежедневните нужди – все изисквания на Стандартните правила на ООН за равнопоставеност и равни шансове на хората с увреждания.

Хората с увреждания оценяват предимно положително своите неправителствени организации, но оценките са твърде противоречиви и разнопосочни.

Парадоксът – институциите, в които живеят хората с увреждания

Оценката на възможностите на хората с увреждания да живеят вън от институциите се движи между слаба и отлична, като последната липсва, идентично е състоянието и с оценката на качеството на институциите. Тук възниква въпрос – защо след като са повече добри, отколкото слаби, институциите не дават достатъчно ресурси за независим живот на хората, които използват услугите им, а независимите оценки за тяхното състояние са повече от негативни? Като че ли е налице процес на примиряване с познато зло и липса на желание за промяна на статуквото.

Общественото положение на хората с увреждания при 44% е оценено като слабо,

малка част от тях живеят независим живот. Страшно звучат констатациите, че родителите на деца с увреждания се срамуват от тях и, че те биват насърчавани да оставят децата си в институции за отглеждане.

Образованието, с което по традиция се гордеем в България, е оценено като „слабо“ по отношение на достъпността за хората с увреждания. Достъпът на хора с увреждания до работни места (зае-тост) също. Малко са хората, работещи в интегрирана работна среда, също толкова малко са и тези, които се трудят в специализирани предприятия – явно безработицата сред хората с увреждания е огромна.

Достъпността на общественя транспорт – категорична оценка: Слаб (2)

Най-категоричната оценка е по отношение на достъпността на общественя транспорт – „много слаба“ (62.5%). Друга оценка не е и възможна, предвид наличните транспортни средства в страната.

Достъпността до публичните сгради също е оценена като „слаба“ и „много слаба“ – само един от респондентите е дал „добра“ оценка. Мотивацията се основава на липсата на рампи, асансьори, ескалатори, достъпни тоалетни. Има изисквания за достъпност, но хората с увреждания смятат, че те не се спазват нито по отношение на новото, нито по отношение на старото строителство.

Неправителствените организации на хората с увреждания и самите хора с увреждания нямат илюзии по отношение на местната действителност, но понякога им липсват знания за правата, които притежават. Незнанието води до невъзможност да се отстояват правата, защото човек не би могъл да отстоява право, за което не знае, че му принадлежи.

Запознаването с правата на хората с увреждания е от изключителна важност за самите тях и за обществото като цяло. Докато хората с увреждания не станат носители на едно ново познание за себе си и своите права, то и властта и обществото няма да привидят в тях хора като всички останали и по-често ще пренебрегват, отколкото ще работят за тяхната равнопоставеност.

От друга страна е необходимо в средите на хората с увреждания да се постигне яснота около общия интерес, който трябва да обединява техните организации. Защото организирането става само на основата на общ интерес – той е този, който свързва организациите на хората със зрителни затруднения и организациите на родители на деца с увреждания например. Трябва да се търсят именно пресечните точки на интересите, а не на различията и противоречията. Това е единственият път за постигане на чувствителен напредък по отношение на законодателството и отношението на властта към проблемите на хората с увреждания.

Мариян Дянков

3-5 май 2002 – Унгария, седма Международна конференция по проблемите на хората с увреждания.

На конференцията изнесоха доклади за състоянието на правата на хората с увреждания представители на Босна, Хърватско, Югославия, Румъния, Естония, Чехия, Словакия, Унгария и България. От България за участие в конференцията бяха поканени представители на Центъра за независим живот – София. Програмният координатор на Центъра Божидара Илиева изнесе доклад, от който за пореден път пролича, че сме поне няколко крачки назад в сравнение със страните от бившия соцлагер. (Какво още се случи в Ун-

гария ще научите от новия брой на списание „Интеграл“.)

(НЖ)

РАБОТНИК

Атанас Митев е очарователен млад човек от град Сливен. Той е Магистър по Публична администрация и освен това е завършил и колеж – специалист по лечебен масаж (практикувал е три години в санаториума в Павел Баня). Водил е лекции по публична администрация. Хоби са му риболовът, планинарството, компютрите. Обича да се занимава и с обществена дейност – член е на Съюза на слепите в България; участва в еврофорум за Сливен, работи по проблемите на младежите в града. Няма време за домашни любимци. Има непоносимост към простотията. Романтична личност е, харесва музиката, литературата, изкуството – ценните неща. Мечтае да направи кариера в професията си.

– Как започна работа в Агенция „Гражданска защита“ на Сливенска област?

– Преди време чрез дружеството на инвалидите, работих по една програма, финансирана от Фонда за социални иновации – Сливен. Така че в общината ме познаваха. Обърнах се за съдействие, разказах им какво мога да правя. Хората се заинтересуваха и ми гласуваха доверие. Сега работодател ми е Дружество за заетост, с председател Любен Пашов, което е в договор с Бюрото по труда. В момента работя към обект на Гражданска защита. Всичко това стана с много човешка воля, а не с чиновнически подходи.

– Имаше ли някаква възможност да избиращ къде да работиш? Правили ли са ти други предложения?

– Нямах възможност в този момент да избирам друга работа. От 1997-ма година на сам не съм работил официално, а неофициално съм работил на хонорари – предпечат, реклама... ползвам Интернет, Windows, PhotoShop, Coreldraw, Page-maker... чудесно е, че имам собствен компютър.

– Ако трябваше да избираш между това работно място и място в специализирано предприятие, какво би избрал? Защо?

– Разбира се, че бих избрал сегашното си работно място, а не в специализирано предприятие, защото се чувствам интегриран, равнопоставен с всички останали хора, а не изолиран в гето.

– Чувствал ли си се дискриминиран заради увреждането?

– Понякога. И в момента трудно убеждавам работодателите, че хората с увреждания също могат да работят добре.

– Когато започна работа тук какво ти беше най-трудно?

– Нямах трудности – ако мислех, че ще ми е трудно, изобщо нямаше да се захващам с тази работа!

– Как се чувстваш сред колегите?

– Винаги съм работил с хора – и в санаториума, и в общината, и по кампании... за мен общуването между колеги никога не е било проблем.

– Какво ти носи работата? Прави ли те независим?

– Работата може да направи човека финансово независим, а не напълно независим. Човекът е обществено животно. Работата е една добра възможност за изява, за реализация на потенциала.

– Какво би казал на хората с увреждания, които се страхуват да кандидатстват за гадена работа?

– Най-важното е да намерят сили в себе си да си повярват. Само така ще им повярват и другите.

– Смяташ ли, че се променят обществените нагласи към хората с увреждания?

– Променят се за добро, но мисля, че понякога проблемите на хората с увреждания се преекспонират и у голяма част от обществото ни се предзвиква обратна, негативна реакция.

РАБОТОДАТЕЛ

Снежана Кънева е икономист-инженер, химик-инженер; член на Съюза на учените в България; изпълнителен директор на фондация „Околна среда, здраве, общество, наука“, старши експерт в Гражданска защита (ГЗ), ръководител на общинска служба по ГЗ; секретар на постоянна общинска комисия по защита на населението от бедствия, аварии и катастрофи. Членува и активно участва и в много други комисии на областно и национално ниво, участва в международни проекти на експертно ниво. Хобито ѝ обаче е да твори. Ръководи я много интересен девиз: *редът освобождава мисълта! И мечтите ѝ са в тази посока: мечтае за реални неща – да има ред във всичко и навсякъде. Не понася мързелите, бавномислещите, мрази некоректността и неуважението. Домашните ѝ любимци са двама – куче и кучка. Кучето го донесъл синът ѝ, защото му е било жал да не умре на улицата, а кучката е подарък от мъжа ѝ и се казва Снежка – също като нея (това е много удобно, защото когато се карат на Снежка – винаги се карат на кучето, а не на другата Снежка!)*

– Представете си, че при вас идват да търсят работа двама души, но единият има увреждане. Как протичат интервютата за работа в двата случая?

– По еднакъв начин, не категоризирам хората.

– Наложиха ли се някакви реконструкции на работното място за хората, които наехте?

– Не, нямаше нужда от чисто физическа адаптация. Атанас получи подробна информация за това какво го очаква и в какво ще се състои работата му. Той нямаше никакви

притеснения и много бързо навлезе в детайлите.

– По-скъпо ли ви струва наемането на човек с увреждане?

– Не мога да преценя. Не ми е направило впечатление.

– Промени ли се с нещо работният климат, когато Атанас постъпи на работа при Вас?

– Още не мога да преценя. Може би някои от колегите още продължават да са подвластни на схващането „те, инвалидите, са друга категория“. Аз лично не мисля, че нещо се е променило.

– Имаште ли опасения, че хората с увреждания ще ви предложат по-некачествен труд, тоест, смятате ли, че увреждането влияе на професионализма?

– Нямам поглед върху всички хора. „Моят“ човек е достатъчно квалифициран и много се старее. Имам чувството, че е като на състезание – непрекъснато трябва да се доказва, за да не го погледне някой подозрително. Чудя се защо трябва в България да се доказваш на база дефицит, а не на база възможности?!

– Какво смятате, че трябва да се промени, за да се срещат все повече хора с увреждания в обща, интегрирана работна среда?

– Може би промяната трябва да е в културата на хората на работното място и културата на самите хора с увреждания – двустранен е процесът. Мисля, че всички трябва да работим за това.

Интервютата взе Офелия Кънева.

ПРОМЯНАТА Е НЕИЗБЕЖНА, ПРОГРЕСЪТ Е ВЪПРОС НА ИЗБОР

За читателите, които редовно следят работата ни по изготвянето на предложението за нов проектозакон за равнопоставеност на хората с увреждания, сигурно ще бъде интересно да разберат какво се случи на поредните две срещи на Консултативния съвет. На първата от тях бяха разгледани проблемите със съществуващата система за оценка на работоспособността (до болка познатите ни териториално-експертни лекарски комисии). Любезен домакин беше Министерството на здравеопазването, което беше представено от д-р Теодора Йовчева – Началник на политическия кабинет на Министъра на здравеопазването. Присъстваха и Директорът на Националната експертна лекарска комисия – д-р Пенка Харизанова, депутатите Теодора Константинова и Росица Тоткова, г-жа Светлана Дянкова – експерт към комисията по труда и социалната политика и още много представители на държавните институции и неправителствения сектор.

Дискусията се разгоря около различните подходи към оценката на увреждането – медицинския и социалния. Според медицинския подход човек е „инвалид“, болен, нуждаещ се от лечение и обгрижване. Социалният подход разглежда увреждането като социален феномен и усилията са насочени към компенсиране на негативните му ефекти, оказващи влияние върху социализацията на човека с увреждане.

От дълги години в България се набляга на медицинския подход и той е основа за работата на диагностичните комисии. Поради тази причина много трудно се осъзнава потребността от мултидисциплинарен екип (специалисти от различни области), индивидуализация на оценката, изваждане на експертизата от рамките на Министерството на здравеопазването и прочие неща, все свързани с прехода към социалния модел. Това се дължи от една страна на вкоренените навици и привички, а от друга – на страха от коренна промяна в модела за оценка. Доста от участ-

ниците изразиха мнение, че индивидуализацията на оценката е трудно постижима, защото липсват средства, липсват специалисти, липсва правилна нагласа в обществото. Въпреки полярните мнения, все пак се стигна до някои общи изводи и препоръки:

И двата модела имат право на съществуване. Необходим е обаче плавен преход от медицинския към социалния. И в социалния ще има нужда от доктори, но лекарската експертиза няма да бъде единствена и водеща.

Индивидуалните мерки за компенсиране дефицита от увреждането са икономически по-изгодни, тъй като човекът отново се връща в икономическия живот, а не остава до края на живота си „пенсионер – инвалид“.

Всички трябва да сме безкомпромисни към различните нарушения, които се допускат в сега действащата методика за оценка на уврежданията. **Според д-р Харизанова, комисииите не трябва да дават повече определения като „негоден за всякакъв вид труд“ и НЕЛК е дал разпореджане за преустановяване на тази практика.**

Втората среща на Консултативния съвет беше посветена на интегрираното образование на децата със специални образователни нужди. Тя се проведе в залата на Министерството на образованието и науката (МОН) с любезното съдействие на г-жа Венка Вучкова. На срещата беше представен докладът на Бойко Боев – адвокат от Български Хелзински комитет, който разглежда нормативната уредба към момента, регламентираща специалното образование и дава препоръки за нейната промяна. Присъстваха представители на МОН, представители на МТСП, експерти.

Срещата премина конструктивно и без много негативни емоции, като се очертаха следните основни проблеми за разрешаване:

Проблемът с архитектурната достъпност не беше „припознат“ от никоя институция. МОН счита, че неговата роля се ограничава до разработването на методика за интегрирано обучение и... толкова. Общината, чиято собственост са повечето масови училища, няма пари. Министерството на регионалното разви-

тие и благоустройството не изпрати представител. Това „прехвърляне на топката“ не решава базисния проблем – осигуряване на достъпност. Без това да се случи, всякакви усилия за прехвърляне на децата с увреждания от специализираните училища в масовите, ще бъдат напразни.

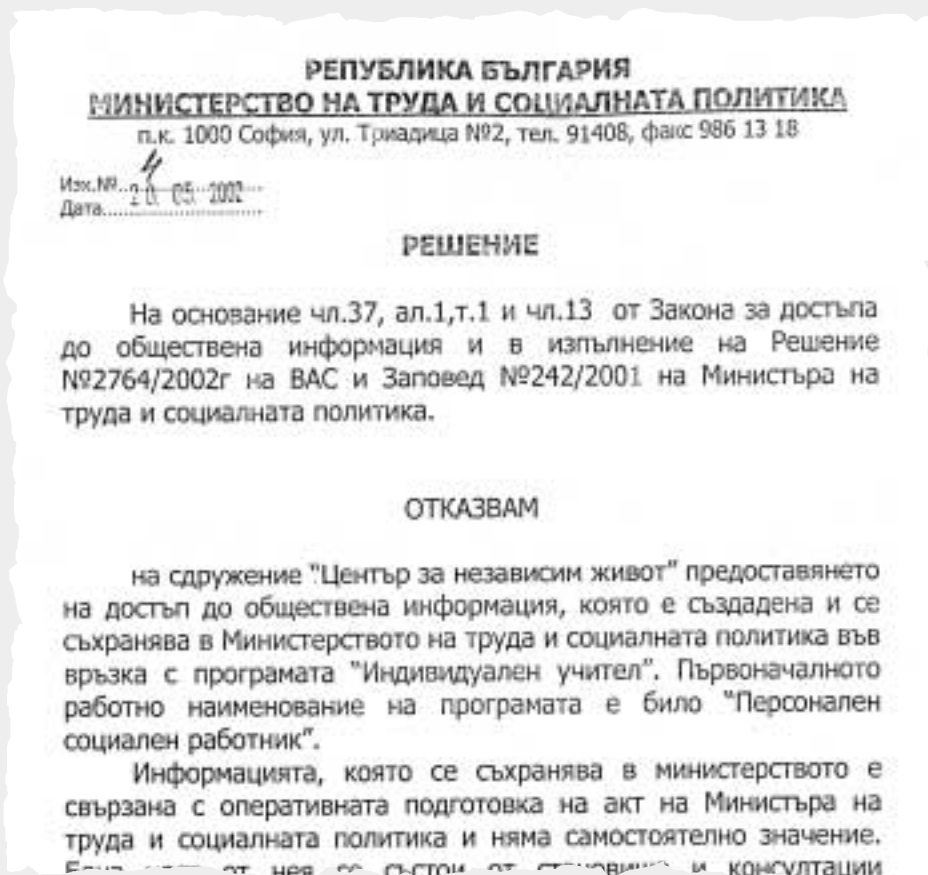
Необходимо е да се преодолеят негативните нагласи на част от обществото – родители, учители и държавни служители. Много от родителите не искат тяхното дете да учи заедно с дете с увреждане, а голяма част от учителите открито заявяват, че не биха се справили, ако в техния клас има дете с увреждане. На другия полюс са учителите в специализираните училища,

които се страхуват, че могат да загубят работата си. В контрапункт на това бе представеното от г-жа Даниела Коларова (Партньори – България) социологическо изследване, от което е видно, че самите деца много искат с тях да учат и дечица с увреждане и дори това ги прави щастливи.

В крайна сметка МОН поне демонстрира добронамереност и остава да докаже и с действия, че наистина мисли за интеграцията на децата със специални образователни нужди.

Пълните стенограми от двете срещи можете да видите на познатия ви електронен адрес : <http://www.cil-bg.org>.

(НЖ)

Програмата „Индивидуален учител“, която Социалното министерство разработва вече толкова поряждано дълго, че да се запитаме какво става, ще се окаже държавна тайна. Работата „на закрито“ на МТСП по неща, които касаят голяма част от гражданите – в случая децата с увреждания, техните родители, педагозите, а вероятно и социалните работни-

ци – би била много на място, ако годината беше 1982 да речем, но сега е 2002 и твърдим, че принципите на взаимоотношения между държавата и гражданите са различни, че гражданите са работодател на държавата. Явно не е съвсем така – от Министерството имат какво да скрият от гражданите.

(НЖ)

КОШЕРЪТ

С изцяло обновена програма през май в Консултантския център стартира обучението „Как да си търся работа“. Промяната е следствие от по-високите изисквания на клиентите, което е особено важно и доказва успешността на предишните обучения по темата. Всеки клиент получава и изцяло нови материали, съобразени с програмата. Своята работа продължават и хората, включили се в обучението „Бизнесът“. Екипът на Консултантския център бе приятно изненадан от голямата активност на всички участници, които още на предварителната среща зададоха конкретни

въпроси към водещия.

От юни стартира отново курсът по английски език, като групите са в разширен състав, защото в тях ще се включат и нови клиенти на Консултантския център.

ОТ 28 МАЙ ЗАПОЧНА СПЕЦИАЛИЗИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ „МОБИЛНОСТ“. А ОЧАКВАЙТЕ И НОВОТО ОБУЧЕНИЕ НА ТЕМА „ВАШИТЕ ПРАВА“.

Екипът на Обучителната програма разработва и КУРС ПО САМООТБРАНА.

Повече подробности за новите обучения очаквайте в следващия брой.

ЛИЧНИ АСИСТЕНТИ В КОШЕРА – ЩО Е ТО?

Не, не, не прибързвайте разтревожено с образните асоциации. Отговорът е само привидно очевиден. Никой никого няма да ужили. Ничий живот не е застрашен от непремерени или неразумни действия. Дори напротив, с голямото жужене, което започва при нас около програмата за лични асистенти, се надяваме животът на хората с увреждания, бавно, но сигурно, да става по-сладък и свободен.

Е, доживяхме го! Направихме така, че и у нас да се заговори, пише и работи върху услугата „Личен асистент“ такава, каквата е наложена в САЩ и много европейски страни, като ключов фактор за независимия живот на хората с увреждания и приета като такава не само от тях, но и от техните политически устроителства. За повечето от вас вероятно понятието „личен асистент“ изглежда неясно и объркващо, за други това е синоним на помощник, придружител, просто близък човек от семейството, който се грижи за нас. За трети обаче, личният асистент е свобода, личен избор, независимост, активен социален живот... Няма как и да е иначе, когато една нова за нашите географски ширини, но жизнено важна услуга за хора с увреждания, едва сега започва да си проправя път, през който с общи усилия ще търсим начини тя да намери и необходимата подкрепа от държавата.

В Консултантския център в рамките на 1 година ще тече програма за лични асистенти, чрез която ще се опитаме накрая чрез конкретния опит, цифри, факти и човешки преживявания, да докажем целесъобраз-

ността и смисъла от приемането на тази услуга като значим елемент от една цялостна държавна политика за хората с увреждания.

Повече подробности за програмата и нейното развитие може да прочетете в следващия брой.

А дотогава, ако живо се интересувате от темата и нямате търпение, можете да си общувате с Ваня Пандиева, която самоотвержено ще приема вашите въпроси, идеи и предложения.

*Рубриката „Кошерът“ подготви
Галина Стоева.*

Така организаторите от Центъра „Образование за демокрация“ и сдружение „Старинен Пловдив“ кръстиха второто национално изложение на проектите на българските граждански организации, финансирани от Европейския съюз. То се реализира под почетното ръководство на Обществен съвет с председател Иван Станчов – председател на варненската фондация „Карин дом“ и членове Валя Балканска, Райна Кабаиванска, Донка Попарова, проф. Иван Черноземски, проф. Крикор Азарян и др.

В рамките на два дни (10 и 11 май) в старинната част на град Пловдив над 140 неправителствени организации от цялата страна представиха резултатите от работата по свои проекти, подпомогнати от различните програми на ЕС. Бяха представени програмите САПАРД, ИСПА, АК-СЕС, ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО, ЕВРОПЕЙСКА ИНИЦИАТИВА ЗА ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА, КУЛТУРА, СОКРАТ, както и програмите към отделните министерства.

Кулминацията на изложението беше в Античния театър на град Пловдив, където премина церемонията по награждаването на победителите в националния конкурс за най-успешен проект на българска гражданска организация „Направено в България с подкрепата на Европа“. А ето и спечелилите: Национално сдружение на българските европейски клубове с проекта „Една звезда, устремена към семейството на другите звезди“; Център за морска история, археология и екология с проекта „Показно почистване на Созополското пристанище“; Кеър Интернешънъл – България с проекта „Увеличаване на шансовете за социална интеграция на хората с увреждания и техните семейства чрез създаване на устойчиви

социални предприемачества“; Институт за европейски изследвания и информация с проекта „Интегрирана Европа на компактдиск“; Български национален комитет към ИКОМОС с проекта „Културни маршрути в България“; фондация „Гаврош“ – Варна с проекта „Превенция за безпризорността и социалната изостаналост на ромите“.

Всичко това се случи, съпроводено от прекрасните музикални изпълнения на Каналето, Коцето-Калки, Дони и Нети, Еделина Кънева и др.

Щандовете на организациите, от които можеше да се почерпи доволно количество информация за работата им, се разположиха в дворовете на старинните къщи, което засили усещането, че нишката на гражданските дела от и за самото гражданство, тръгнала от Българското възрождане, не е прекъсната.

Естествено Центърът за независим живот – София също взе участие. Сигурно повечето от вас, които следите работата на нашия екип, веднага ще се досетите, че един от най-значимите проекти, по които работим и силно се надяваме да даде положителни резултати, е по програма Аксес. Част от работата ни е свързана с подкрепата на българските граждани за изработването и приемането на ново законодателство за хората с увреждания в България, което да гарантира равнопоставеността им в българското общество. В подкрепящата подписка за ново законодателство на изложението в Пловдив ни подкрепиха проф. Крикор Азарян, г-н Иван Станчов, кмета на гр. Пловдив г-н Иван Чомаков, г-н Емил Кошлуков и много други.

(НЖ)

Там, където отивам, се стига само стъпка по стъпка...

Здравейте скъпи наши приятели, читатели и ценители на магията на словото! Имам удоволствието на страниците на бюлетина да ви представя отново БО-РЯНА КОСКИНА. Вие вече я познавате – през 2000 г. тя спечели Коледния литературен конкурс на ЦНЖ, издаде две стихосбирки: „Послание в празна бутилка“ и „Диагонално летене“, а съвсем наскоро дебютира и като автор на проза. Новата ѝ книга е издадена със съдействието на фондация „Чудомир“. Сборникът с разкази се нарича „Ужасно разсеяният Пигмалион“ и представя един интересен поглед към миналото, свързан с живота на Елена и Ахил, скулптора Пигмалион, съблазнителката Клеопатра, историята на мадона Лиза и Леонардо да Винчи, историята на Луиджи да Порто и неговата „Жулиета“, Сафо и Алкей, Шехеразада и Нефертити. Младата писателка разказва предимно в

първо лице единствено число и успява да предаде много живописно разголените души на своите герои, изпълнени с много въпроси, терзания и емоции, но

по-интересното е, че всъщност историите, които представя в книгата, са една прекрасна интерпретация на проникателната ѝ душевност и умение за вникване в дълбините на чуждата душа, извличайки максималното от често оскъданата, повърхностна информация за хората и събитията от древността.

Талантливата авторка от Казанлък е скромна и не обича да говори сама за себе си, а за да ни даде възможност да я опознаем, ни предостави едно свое стихотворение, за което казва, че е най-близо до човешката ѝ същност:

*Аз съм космически пешеходец –
със спокойна усмивка
заобикалям звездите по пътя си.
Чувам въпроса на очите ти –
защо не взема свръхзвуково такси?*

*О,
Просто не искам да се бавя –
там, където отивам
се стига само стъпка
по стъпка.*

– Кога разбра, че си различна?

– Това трябва да е станало подсъзнателно твърде отдавна. Не помня времето, когато съм чувала нормално, но пък това не ми е спестило някои срывове. Има моменти, в които

трябва да осъзнаваш отново и отново различността си и да търсиш начини да се справиш със ситуацията. Най-директно го усетих, когато на 18 години видях, че ще си остана без висше образование.

– Как това се отрази на живота ти по-нататък?

– Зле. До тогава се бях справяла стра-

хотно и завърших с отличен, ала четене като за студент не можех да поема. Наложих се да се помирим с мисълта, че няма да уча, да имам професия и заплата... всъщност с това още не съм се помирила. Не-обяснимо защо се надявам и чакам. А междувреме открих, че мога да се занимавам колкото искам със самоучители и различни книги. Когато някой иска да знае нещо, обикновено го научава.

– Къде си учила – какви бяха трудностите в училище?

– Учех в хуманитарна гимназия. Трудности всъщност нямаше – четях с лупа, а ме изпитваха писмено. После имах няколко курса в Центъра за рехабилитация на слепи в Пловдив. Там екипът е великолепен, работи с голяма гъвкавост.

– Каква трябва да бъде средата на едно

дете с увреждане, за да израсне пълноценно, да има самочувствие на пълноценен човек?

– Естествена и никаква друга. Обратно то е просто дискриминация. Освен това изолирането, дори при големи удобства и в красива местност, нанася трудно поправими щети. В крайна сметка такъв подход е много неефективен – губят се пари, време и потенциал.

– Ти имаш ли самочувствието на пълноценен човек – всъщност как се постига усещане за пълноценност?

– Имам го – и се постига с действеност. Не се спирам да чакам някой да обсъжда дали, доколко и в какво съм пълноценна. Действам. Чета повече книги и гледам повече филми, отколкото трябва, а то значи, че изживявам чужди вълнения, вместо своите – докато Вселената през цялото време ме чака да я взема в ръце.

– Независима ли си – тоест имаш ли усещането, че направляваш живота си сама, че ти вземаш решенията за това, какъв да бъде той?

– Определено съм независима. Вкъщи имат няколко аксиоми за характера ми и едната е, че съм „опасна“.

– Откога пишеш, откъде тръгна любовта ти към литературата?

– Пиша от първи клас. То не е любов, а си е жива страст. Започна се от приказките, които баба ми четеше. Не ми е ясно как съм ги чувала, ала после книгите станаха за мен всичко – от защитна броня до средство за израстване.

– Какво казваш на хората чрез поезията, а напоследък и чрез прозата?

– Добър въпрос. Не съм се замисляла за това, но като се замисля, може би е това: красотата е грозотата, която спи, грозотата е красота, която спи – а ти избираш кое да спи и кое да е будно.

– Къде е мястото на литературата сред новите технологии – няма ли опасност следващото поколение да гледа на книгите като на част от миналото?

– Ами! Не се притеснявам. Вече могат да се четат книги и в Интернет. Книгите са твърде голяма сила и винаги ще подчиня-

ват технологиите.

– Какъв е твоят начин да привлечеш читателя, всъщност за кого пишеш?

– Знаеш ли, първият читател съм аз. Като читател имам три изисквания. Най-трудно удовлетворимото от които е да бъде омагьосана от текста. Другите две са безукорната граматика и уникалната корица. Магията е химична реакция между душата на автора и нещо друго – ако авторът е добър проводник, всеки читател ще я почувства. Опитвам се да развивам качествата си на проводник..., а за корицата имам постоянен дизайнер.

– Коя е твоята любима книга, а любимият автор?

– Предпочитам много често книги и автори, които са твърде разнородни. Никога не се отказвам от детска или приключенска книга, нито от фантастика, когато авторът е добър. Искане ми се да си купя Хари Потър, за да видя как всъщност е написана книгата. И... гледам да не стоя далеч от Шекспир. Възнамерявам да си направя колекция от филми, снимани по пиесите му.

– Какво е за теб животът?

– Университет.

– А любовта?

– Хаос. Ужасен хаос, без който не може. Затова всички се пазят и крият от нея, а тя ги намира и ги сграбчва за косите.

– За какво мечтаеш?

– За всичко. Това е лесно. По-трудно е да усвоиш навика да преживяваш мечтаното.

– Какво ние, хората, забравяме най-често, а ти се иска да не е така?

– Че сме уникални и опитите за уеднаквяване са абсурд, а пък опитите за взаимно разбиране са тъжно редки.

– На какво цвете би се оприличила?

– Искане ми се да е дива орхидея, но се налага да е най-обикновен кактус или храбър, грозен еделвайс.

*Страниците подготвиха
Валентина **Воденичарова** и
Дияна-Петя **Делчева**.*

СТУДЕНТИТЕ: ИСКАМЕ ДА ЗНАЕМ ПОВЕЧЕ ЗА ВАШЕТО ЕЖЕДНЕВИЕ

*Това, скъпи читатели, не е наша нова рубрика, но много се надяваме да стане такава. Не се колебайте да споделите с нас своето мнение по въпроса дали да има подобна рубрика в бюлетина и какво да включва тя, защото само от вас, от вашето желание и подкрепа зависи реализирането на тази идея. Очакваме писмата ви на адрес – **София 1000, ул. Гургулят №2 за бюлетина „Независим живот“**.*

А това, което ще ви разкажа сега, наистина си струва. Вероятно малцина от вас знаят, че в Националната спортна академия „Васил Левски“ студентите, които се подготвят за тренинги по дадена спортна дисциплина, задължително преминават и лекционен курс „Спорт за хора с увреждания“. Това нововъведение в учебната програма на академията е от около три години и явно се ползва с голям интерес. Твърдя го, защото имах възможност да присъствам на заключителната лекция на третокурсниците от НСА. Голямо беше удоволствието ми от запознанството с параолимпийските и европейски шампиони по лека атлетика и кърлинг Поли и Нели, както и трикратния Олимпийски медалист от Специалните Олимпийски игри – Аспарух ... За тях, както сподели тенисистът Борис, (който и преди да пострада след битова злополука е тренирал тенис) спортът е единственият начин да се чувстват значими, да имат самочувствието на „нормални“ хора. Организатор на тази публична лекция и водещ на целия учебен курс е преподавателката от НСА Камелия Константинова – млада, амбициозна и много „вътре в нещата“ по отношение на равнопоставеността на хората с увреждания. Тя попита Борис какво го кара да се чувства ненормален, а неговият спонтанен отговор беше: „Чувствам се ненормален, когато не мога да изляза от дома си, не мога отида където си поискам – недостъпната архитектурна среда ме прави непълноценен“.

(За всички тях – Поли, Аспарух... Борис, Нели, учениците на тренинга по източни бойни изкуства Дейвис Видолов от училището за деца с нарушено зрение в София и двете студентки в НСА с увреден слух, се

надявам да ви разкажа повече в следващи броеве на бюлетина – те са хора, с които наистина си струва да общува човек – борбени, силни, с уникални съдби – б.р.)

Разбира се, най-впечатляваща беше срещата със самите студенти, някои от които за първи път виждаха хора с увреждания, за първи път се докосваха до един друг, различен, невидим за тях свят. С голям интерес слушаха историите на хората и макар че бяха притеснени, се престрашиха да зададат своите въпроси. А те бяха свързани с ежедневието на хората с увреждания, с приятелите, с това как са преодолели травмата при увреждането, какви са най-честите им проблеми, с които се сблъскват. Някои чистосърдечно си признаха, че не знаят какво да правят, когато видят човек с увреждане, че това ги стряска, други пък споделяха, че единствен проблем бил незнанието как да помогнат. Самите те имаха възможността да се сблъскат с проблема недостъпна архитектура – когато трябваше да стигнем до библиотеката на НСА, а до централния вход на самата сграда трябваше да се изкачат около 20 стъпала.

Всички обаче бяха ентузиазирани да работят за промяна на отношението към хората и по-специално към децата с увреждания като бъдещи учители и тренинги. А накрая си обещахме подобни срещи да стават по-често – за да започнем да се опознаваме и да се интересуваме едни от други. Защото този свят е за всички нас и кой, ако не студентите, са тези, които да го изграждат наистина за всички – с мислите и с делата си.

Валентина Воденичарова

ЗДРАВЕЙТЕ И ДОБРЕ ДОШЛИ В КОНСУЛТАНТСКИЯ ЦЕНТЪР КЪМ ЦЕНТЪРА ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ – СОФИЯ!

- *НАШИЯТ ЕКИП ПРЕДОСТАВЯ УСЛУГИ НА ХОРА С ФИЗИЧЕСКИ УВРЕЖДЕНИЯ ОТ СОФИЯ*
- *СРЕД НАС ИМА СОЦИАЛНИ РАБОТНИЦИ, КОИТО СА ГОТОВИ ДА ИЗСЛУШАТ ВСЯКА СПОДЕЛЕНА ИСТОРИЯ;*
- *ТРУДОВО-ПРОФЕСИОНАЛНИ КОНСУЛТАНТИ, КОИТО СЕ ГРИЖАТ ЗА ТРУДОВАТА РЕАЛИЗАЦИЯ НА КЛИЕНТИТЕ;*
- *ЮРИСТИ, КОИТО МОГАТ ДА ЗАЩИТЯТ ВАШИТЕ ИНТЕРЕСИ!*
- *НИЕ ОРГАНИЗИРАМЕ ОБУЧЕНИЯ И ГРУПИ, КОИТО ПОДПОМАГАТ ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ПО ПЪТЯ ИМ КЪМ НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ*

***В ЛАБИРИНТА ОТ ПРОБЛЕМИ И СЪДБИ, ЕКИПЪТ НА КОНСУЛТАНТСКИЯ ЦЕНТЪР
ТЪРСИ И НАМИРА ПОТЕНЦИАЛА У ВСЕКИ, ДРЪЗНАЛ ДА ПОЕМЕ ОТГОВОРНОСТТА
ЗА СОБСТВЕНИЯ СИ ЖИВОТ***

**НИЕ НЕ СЕ СТРАХУВАМЕ ОТ РАЗЛИЧИЯТА,
ЗАЩОТО ТЕ НИ ПРАВЯТ ИСТИНСКИ**

**НЕ НИ ПУКА ДА ЖИВЕЕМ В ШАРЕНИЯ СВЯТ
И ДА СЕ ЧУВСТВАМЕ ЧАСТ ОТ НЕГО**

НЕСГОДИТЕ ПРЕСКАЧАМЕ С УСМИВКА

А УСМИВКАТА ПРЕГРЪЩАМЕ ГОРЕЦО

ЗДРАВЕЙТЕ И ДОБРЕ ДОШЛИ!

гр. София, бул. „Христо Ботев“ №36; тел. 9515166; 9520986

Танцът като токов удар

На 3 юни в зала №2 на Националния дворец на културата имахме удоволствието да станем свидетели на уникалното и невероятно шоу на световно известната танцова трупа на хора с и без увреждания КандуКо. Техните изпълнения в стил модерен балет преобърнаха представата на екзалтираната българска публика за красота, за пластика, за ритъм, за физическа и душевна хармония. Нещо наистина изумително...

Гостуването им в София и Варна е в рамките на Салона на изкуствата.

На 12 май общинската фирма за градски транспорт в София продаде няколко автобусни линии, между които и линия №72. Автобусите ѝ са пригодени за удобното качване и слизане на хора с инвалидни колички.

Ако решите да ползвате тази линия, вие можете да разчитате на помощ и от обслужващия персонал на автобуса. Ползването на частните автобусни линии става с обикновени билети и карти за градския транспорт.

И още една транспортна новина

От средата на месец май БДЖ пусна в движение влак с два вагона, които са пригодени за удобното пътуване на хора с инвалидни колички. Ако решите да пътувате по линията София – Пловдив – Стара Загора – Бургас, вече ще пътувате нормално и наистина ще можете да се възползвате от придобивката да пътувате с намаление или безплатно. Споменатите гари също са пригодени, а за да се чувствате удобно, на гарите ще има служители, които при нужда ще ви помагат.

Какво трябва да направите, за да се възползвате от достъпното пътуване до морето нап-

ример? Трябва да се обадите поне един ден (24 часа) предварително в сдружението „Национален център за рехабилитация и социална интеграция на инвалидите“ и да заявите кога ще пътувате. Оттам ще ви запазят място и ако желаете ще ви осигурят специализиран транспорт до гарата. Засега нямате особен избор кога да пътувате – експресният влак с адаптираните вагони София – Бургас е единствен и пътува всяка сутрин в 6.35 часа.

От БДЖ се надяват да намерят средства за закупуването на още два пригодени вагона, а също и за архитектурната достъпност на гарите Русе и Кърджали.

Консултантски център към ЦНЖ – София предоставя услуги за независим живот на хора с физически увреждания в трудоспособна възраст от град София. За да ползвате услугите на консултантите ни, заповядайте при нас – бул. Христо Ботев № 36, вход от ул. Солунска, или ни потърсете на телефони 951 51 66 и 952 09 86. Адресът на електронната ни поща е cil-cc@bitex.com.

За ваше улеснение търсете Жени, която бързо ще ви ориентира как да стигнете до това, което ви интересува.

n(o)vib

С финансовата подкрепа на Холандската организация за международно развитие и сътрудничество – Новиб
Financed by the Netherlands Organisation for International Development Cooperation – Novib

Отговорен редактор:
Валентина Воденичарова
Без-отговорни редактори:
Вера Младенова
Дияна-Петя Делчева

Предпечат и печат:
Офис Маркет ЕООД
Тираж 1000.
Разпространява се
безплатно.

Център за независим живот

София 1000, ул. Гургулят № 2
тел./факс: (02) 98 98 857, 98 11 548,
98 05 839, e-mail: cil@bitex.com,
www.cil-bg.org